

TERÖRLE MÜCADELEDE İSTİHBARATIN ROLÜ

Intelligence and its Role in Combating Terrorism

Mutlu Köseli*

Özet

Bu çalışmanın amacı terörle mücadele için istihbaratın önemini vurgulayarak modern istihbaratın terörle mücadele için gereklerinin neler olduğunu ortaya çıkartabilmektir. Çalışma terörizmin gün geçtikçe artan tehdit boyutunu ortaya koyduktan sonra, terörle başarılı mücadele edebilmek için gerekli olan iyi istihbaratın nasıl olması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Çalışmada teröre karşı mutlak başarı için istihbarat kabiliyetlerinin artırılması gerektiği vurgulanmış, ancak bunu yaparken de temel hak ve özgürlüklere zarar vermeyecek bir yol izlenmesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İstihbarat, istihbaratın Tanımı, Terörle Mücadele, İstihbaratın Rolü.

Abstract

This study emphasizes the role and importance of intelligence in combating terrorism and demonstrates the requirements of modern intelligence in combating terrorism. This article shows that the absolute success against terrorism requires strong intelligence capabilities and this should be done according to democratic frame work. This study also demonstrates the increasing threath from terrorists with their adaptation to the recent developments and try to give some advises on how good intelligence should be.

Key Words: Intelligence, Definition of Intelligence, Counter Terrorism, Role of Intelligence.

* Dr., Emniyet Amiri, Emniyet Genel Müdürlüğü, mutlukoseli@yahoo.com
PBD, 11 (2) 2009, ss. 51-72

Giriş

Terör tehdidinin dünyada kendisini daha şiddetli hissettirdiği son yıllarda ülkeler tehdidin kendilerinden uzak durabilmesi için aktif ve pasif pek çok yönetime başvurmuşlar ve bunlar için de bütçelerinden önemli oranda paylar ayırmışlardır. Normal polis ve kolluk güçlerinin klasik yöntemlerle terörün üstesinde gelemeyecekleri ve mücadele için geniş finans kaynakları, insan kaynakları, ileri düzeyde istihbarat toplama ve analiz kabiliyeti gerektirdiği görülmüştür. Terörle mücadelede kolluk kuvvetlerinin icra ettikleri klasik mücadele yöntemlerinin yetersiz kalmasıyla kolluğun da istihbarat taktiklerini kullanması gerektiği yönünde düşünceler ağırlık kazanmış ve kolluk güçleri bu yönde yeniden yapılanmışlar ya da bazı ülkelerde sadece iç güvenlikle ilgilenen güvenlik istihbaratı teşkilatları ortaya çıkmıştır. Bunun yanında geleneksel istihbarat teşkilatları da soğuk savaş dönemi mücadele ettikleri düşmanın son yıllarda değiştiğinin farkına vararak ortaya çıkan yeni tehditlerle mücadele edebilecek şekilde yapılanmaya başlamışlardır. Burada günümüz için var olan tehdidin niteliğinin iyi bir şekilde tanımlanması ve buna göre de istihbaratın ne gibi ihtiyaçlarının var olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Terörle mücadelede önemli bir rolü olan istihbaratın güçlendirilmesi yönünde değişik tartışmalar mevcut olmakla birlikte yapılan çalışmalar henüz istenilen boyutta değildir. İstihbaratın faaliyetleri gizli olduğu için akademisyenlerin bu konudan hep uzak kalmasının ve gereken önemi vermemelerinin de bunda rolü vardır. Bu gibi nedenlerden dolayı günümüze kadar istihbaratın başarılarından çok başarısızlıkları terörle mücadeledeki rolünün anlaşılmasına neden olmuş ve mevcut tehdide karşı iyi yapılanmamış bir istihbaratın ne gibi büyük felaketlere yol açabileceği dünyada pek çok can kaybıyla neticelenen olaylardan anlaşılmıştır.

Başarısızların tekrar etmemesi için istihbarat teşkilatları sık sık kendilerini yenilemektedir. Çünkü bu teşkilatların kabiliyetleri, personel kalitesi ve bilgileri başarıya ulaşabilmeleri için çok önemlidir, bundan dolayı da istihbarat teşkilatları her zaman çağın gerektirdiği yeterlilikte olmalıdır. İstihbaratın elinde bulundurduğu çok özel ve gizli tekniklerle sahip olduğu büyük gücü temel insan haklarını ihlal etmeden en iyi şekilde kullanabilmesi de önem kazanmaktadır. Bu çalışmanın amacı var olan terör tehdidinin tüm yönleriyle ortaya konularak mevcut tehdidi önlemek üzere istihbaratın rolünü ortaya koyabilmek ve bu amaçla mevcut literatürde yer verilen hususlara da değinerek politika üreticilerine yol gösterebilecek tavsiyelerde bulunmaktır.

İstihbaratın en önemli özelliklerinden birinin gizlilik olmasından dolayı bu alanda da yapılmış çalışmaların sayısı oldukça kısıtlıdır. Özellikle istihbarat alanında yazılmış eserler belirli bir zamana kadar genellikle yaşanmış hatıralar ve komplo teorilerinden ibaret eserlerden oluşmaktayken son zamanlarda istihbaratın akademik alanda daha çok yer almasıyla birlikte teorik çalışmalar ortaya çıkmıştır ancak henüz yeterli görülmemektedir (Goodman, 2007). Bu durum Türkiye açısından daha da olumsuzdur. Terör konusunda özellikle son otuz yılda pek çok vatandaşını kaybetmiş milyarlarca dolarlık maddi kayba uğramış bir ülke olmasına rağmen terör ve bunu önlemeye yönelik stratejileri ortaya koyan çalışmalar hem sayıca yetersiz, hem de konu hakkında gerçekçi çözümler önermekten uzaktır. Bu çalışma, bahsedilen probleme belirli bir ölçüde çözüm sunabileceği düşünüldüğünden önemli görülmektedir.

İstihbarat alanının gizliliği ve ihtiyaç duyulan verileri temin etmenin zorluğu anket ve benzer yöntemlerle veri toplamanın neredeyse imkânsız olması da nicel çalışmaları ortaya koymayı zorlaştırmaktadır. Bu nedenle belirtilen yöntemlerle yapılabilecek çalışmalar daha sonraki çalışmalara bırakılmıştır. Bu çalışma özellikle Avrupa ve Amerika kaynaklı eserleri içeren literatürün taranmasından oluşmaktadır. Öncelikli olarak istihbaratın tanımı ve var olan tanımlara yöneltilen eleştiriler ortaya konulacak, ardından mevcut terör tehdidi değişik boyutlarıyla incelendikten sonra bu tehditle mücadele edebilecek istihbarat yapılanması hakkında literatürde yer alan çalışmaların sentezi yapılacaktır.

1. İstihbaratın Tanımı ve Rolü

En genel tanımlarıyla istihbarat bilginin toplanması ve kullanıma hazır hale getirilmesi olarak görülmektedir. İstihbarat; faaliyetleri yönlendirmek üzere önceden bilinmesi gereken her türlü konu ile ilgilenmektedir (Warner, 2007). Bu tanımıyla hayli geniş bir alana hitap eden istihbaratın farklı tanımlarını görmek mümkündür. Bu farklılık, tanımlayanların istihbarat kavramına bakışları ve kendi ilgi alanlarına göre istihbaratı algılamalarından kaynaklanmaktadır.

Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından istihbarat şu şekilde tanımlanmaktadır: *“İstihbarat ham bilgilerin işlenmesi sonucu üretilen bir bilgidir. Bir başka ifadeyle istihbarat tekniği teşkilatı ve faaliyet itibarıyla mevcut olması lazım gelen organları ve konuları içine alır. Bu nedenle istihbarat planlama, araştırma, deliller toplama, çeşitli akli ve*

ilmi metotlarla onları değerlendirip bir sonuç istihsal edip, kullanma faaliyetlerini içine alan bir manaya sahip bulunmaktadır” (Milli İstihbarat Teşkilatı, 2009).

ABD Savunma Bakanlığı Askeri Terimler Sözlüğü’nde (2008): 1) Yabancı devletler ya da bölgeler hakkında toplama, işleme, analiz ve değerlendirme işleminden geçen bilgilerin üretilmesi safhasıdır. 2) Rakipler hakkında gözetleme, araştırma, inceleme, analiz sonucu elde edilen bilgi ve tecrübeler olarak ifade edilmiştir. CIA tarafından ise; istihbarat etrafımızdakilerle ilgili politika yapıcıların karar vermelerini kolaylaştıracak bilgi ve ön bilgi olarak ifade edilmektedir (Warner, 2007).

Baktığımız pek çok tanımda istihbaratın organizasyonel varlığından çok, bilgi ön plana çıkmaktadır, ancak istihbarat onu üreten ve kullanan teşkilatlardan oluştuğundan dolayı, tanımlarda teşkilatlara da yer verilmesi gerekmektedir (Warner, 2007). İstihbarat teşkilatlarının ortak bir özelliği olan gizli çalışmaları hususu da tanımlarda belirtilmesi gerekir. Bu nedenle Abram Shulsky (2002) gizliliği; istihbaratın en önemli parçalarından biri ve istihbaratı diğer entelektüel faaliyetlerden ayırt eden bir husus olarak ifade etmektedir. Warner (2007) da aynı şekilde gizlilik olmadan istihbaratın olmayacağını belirterek, bir bilgi toplama faaliyetinde gizlilik yoksa bunun istihbarat olmayacağını ifade etmiştir. İstihbarat bir mücadelenin daha yoğun ve kural tanımayan bir boyuta çıkmasıyla, daha gizli ve daha gayretli bir şekil almasına netice vermektedir. Hatta öyle kritik boyutlara ulaşmaktadır ki ülkelerin hayatta kalma veya yeryüzünden silinmelerine de netice verebilmektedir. Bu nedenle gizlilik istihbaratın vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. Ancak tam başarı için sadece gizlilik yetmemektedir. Açık kaynaklar olarak da tabir edilen kaynakların da etkili bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

İstihbarat klasik olarak teknik, insan kaynaklı ve açık kaynak istihbarat toplama tekniklerinden faydalanmaktadır. Bu üç kaynağın hep birlikte kullanılarak her birine gerekli önemin verilmesi iyi bir istihbaratın ortaya çıkmasına netice verecektir. Özellikle terör örgütlerinin tarzlarına baktığımız da bunu çok iyi görebilmek mümkündür. Bu tarz çok gizli bir yapılmaya sahip olan, polis taktiklerine karşı taktikler geliştirmiş gruplarla yapılacak mücadele çok dikkatli ve özel usülerle olmalıdır. İstihbarat yöntemleri bunu sağlayabilecektir (Sims, 2007).

Michael Warner (2007) istihbaratı; “Güvenilir kaynaklara dayanan ve etkili yöntemlerle, devlet görevlileri tarafından devlet için toplanan, yabancıların üzerine odaklanan (genellikle, yabancı şahıslar, şirketler,

vb.) bir bilginin üretilmesi ve dağıtılması ile ilgili olan süreç olarak ifade etmektedir. Bu tanıma paralel olarak pek çok insana göre istihbarat karar vericiler için sağlanan bilgiler olarak anlaşılmaktadır ve çok geniş olan bu tanım iş adamlarından politikacılara kadar herkesi kapsamaktadır (Gill, 2006). İstihbarat ulusal politikalara ve ulusal güvenliğe hizmet etmekte ve bunlara yönelik tehditlere karşı alınacak önlemlere yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda sistemli bir şekilde bilgi toplanarak ilgili devlet kuruluşları tarafından kullanılabilir hale getirilmesi olarak da tanımlanmaktadır. Bunun yanında politika üreticiler istihbaratın nerelerde yeterli olduğu ve nerelerde de eksik kaldığı hakkında geri dönüşüm yaparak gelişmesine de yardımcı olmalıdır (Sims, 2006).

Mark Lowenthal'ın (2002) tanımına göre ise; istihbarat politika üreticiler için sağlanan bilgi ve bunun işlenmesinden daha geniş bir anlamı vardır. Lowenthal'a göre: *“Ulusal güvenlikle ilgili çok özel talep edilerek toplanmış, analiz edilmiş ve politika üreticilere sağlanmış bilgi”* ifadeleriyle *“bu sürecin istihbarata karşı koyma yöntemleriyle güvenlik altına alınması ve kanuni otoritelerin talebiyle operasyonlar düzenlenmesinin”* de tanımda yer alması gerektiği belirtilmektedir. Lowenthal istihbaratın pek çok önemli şeyi ifade edebileceğini belirtmektedir: Devletler tarafından kanuni kuruluşları vasıtasıyla; bir ülkedeki eli silah tutan erkek nüfus sayısı, bir ülkedeki hava durumu, parlamento üyelerinin yaşları, gibi değişik bilgiler de istihbarata konu olabilir. Hangi bilginin istihbarat olarak sınıflandırılacağı hususundaki karmaşayı aşmak için *“istihbarat, istihbarata karşı koyma teknikleri ile korunan bilgilerdir”* diye de tarif edilebilmektedir.

İstihbarat'ın tanımı içerisinde gizli operasyonlarında olması gerektiği yine tanımlar üzerine yapılan çalışmalarda vurgulanan hususlardandır. Lowenthal'ın tarifine göre operasyonlardan da bahsedilmesinin en önemli sebebi ise istihbarat teşkilatlarının kolluk güçleri ile bir arada işbirliği içerisinde çalışmalarının zorunluluğundan kaynaklanmaktadır.

İstihbarat bir hizmettir ve karar vericiler istihbarat sürecinin bir parçası değiller, onu kullanan kimselerdir. Aslında karar vericiler istihbarat desteği gerektiren kritik işlerde kritik kararları verme gibi önemli rolleri vardır. Bu noktada istihbarat tarih boyunca devletlerin ellerindeki gücü katlayan bir husus olmuştur (Kahn, 2006). Her ne kadar istihbarat devlet politikaları üzerinde etkisi olsa bile; politika üreticileri kararlarını aralarında istihbaratın da olduğu pek çok değişik faktörleri değerlendirerek verirler. Karar vermede kendi değerlendirmeleri, ideolojileri, ellerindeki diğer kaynakları da etkili olmaktadır.

İstihbarat reformlarının iyi işleyip işlemediği, istihbaratın fonksiyonunu daha iyi yerine getirip getirmediğiyle ölçülebilir. Buda istihbaratın karar vericilerin daha iyi kararlar vermesine netice verecek bilgi desteğini verip veremediği, bunun neticesinde de daha iyi politikalar üretilip üretilmediğiyle de ölçülebilir (Wirtz, 2006). Burada değerlendirilmesi gereken farklı hususlarda bulunmaktadır. John Ferris (2003) bu hususları belirtirken; istihbaratın bir güç olmadığı ancak eldeki güçlerin yönlendirilmesi için, ya da birilerine etrafını tanıması, elindeki gücü nasıl ve kime karşı kullanacağını gösterebilecek bir araç olduğunu ifade etmektedir. İstihbaratın kalitesi veya ortaya koymuş olduğu bilgi ne olursa olsun bunu değerlendirenlerin, politik liderlerin ve bunların istihbaratın değeri ve sınırlılıkları hakkındaki ön yargılarının etkili olduğu bir gerçektir.

İstihbarat rakip ya da çatışma içinde olan tarafların birbirleri hakkında bilgiler toplaması, analize tabi tutmaları ve ilgili yerlere dağıtması sürecini içermektedir. Normal bilgi ve istihbarat farkına bakacak olursak da, rakip üzerine avantaj sağlayabilmek için bilgilerin toplanıyor olması burada belirleyici olmaktadır. Genellikle bu gizli bilgilerin ele geçirilmesindeki amaç var olan bir mücadeleyi kazanmaktır. Bilgi avantajı iki tür elde edilmektedir; rakibinden daha iyi bilgiye sahip olunmalıdır, ya da rakibin karar verme sürecini etkileyecek inkâr, bozma, aldatma ya da şaşırtma gibi faaliyetlerde bulunulmalıdır. İkinci gruptaki faaliyetler counter intelligence olarak da bilinen istihbarata karşı koyma faaliyetlerini ifade etmektedir. Bu aynı zamanda rakibin sizin hakkınızda neleri bilmek istediklerini de bilmeyi, sonrasında da bunları kullanarak rakibin, yanlış yönlendirilmesi, engellenmesi, şaşırtılması ve tamamen yenilgiye uğratılmasını içerir. Aynı zamanda sizin tarafınızda rakibinizin bilgi alabileceği kaynakların da korunmasını ve rakibinizin bu bilgileri alarak avantajlı konuma geçmesinin engellenmesini de içermektedir (Sims, 2007).

Tanımlardan anlaşılacağı gibi istihbaratın geniş bir faaliyet alanı olduğu görülmektedir. Tüm bu anlatılanlarına baktığımızda istihbarat bilginin toplanması, analiz edilmesi ve karar verme mekanizmalarına dağıtılması sonucu karar verme organları üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Caparini, 2002).

Bir istihbarat teşkilatı bağımsız bir ülkenin, toplumun güvenliği ve menfaatlerinin korunması ile ilgili en temel taşlarından biridir (Caparini, 2002). Vatandaşlar ülkede diğer kamu kuruluşlardan beklenen gibi, bir istihbarat teşkilatından da benzer şekilde çabuk sonuca ulaşma, etkililik,

iyi yönetim ve toplumun rızasını kazanabilmesini beklemektedir. Neticede istihbarat teşkilatları toplumun gözünde yaptıkları faaliyetlerde haklı görülmeleri, etkili bir şekilde çalışmalarını ve kanunlar çerçevesinde verilen yetkiyi kullanırken de kamuoyunca güvenilir addedilmeleri beklenmektedir (Shulsky, 2002).

Pek çok ülkede istihbarat teşkilatlarının hangi tehditlere karşı çalışacakları kanunlar tarafından belirlenmiştir. Bu tarz tehditler, casusluk, sabotajlar, terörizm, yıkıcı faaliyetler, yabancı devletlerin, organizasyonları ya da vatandaşların illegal faaliyetleri ve niyetlerine karşı faaliyetler olarak nitelenebilir. Bunun yanında istihbarata karşı koyma (counter intelligence) faaliyetlerinde de bulunmaktadır. İstihbarat teşkilatları örtülü operasyonlarda da bulunmaktadır. Örneğin gizli bir şekilde başka hükümetleri, başka devletlerin kurumlarını etkileme ve yönetme şeklinde ortaya çıkabilir (Born, 2002).

İstihbaratın ne olduğunu anlatırken aynı zamanda ne olmadığından da bahsetmekte fayda vardır. İstihbarat; başkalarının gizli bilgilerini gizli yollarla elde etme olarak tanımlansa da (Davies, 2004), her zaman gizlilik olarak anlaşılmaması gerektiği de savunulmaktadır (Dupont, 2003). Bununla birlikte istihbarat sadece güvenlikle ilgili de değildir (Gill, 2006; Warner, 2006). Bilgi toplama sadece devletler tarafından değil, aynı zamanda spor takımları, şirketler vb. organizasyonlara da pek çok avantajlar sağlamaktadır. Ancak bunları da istihbarat olarak nitelendirmek konusunda tartışmalar vardır (Gill, 2006).

İstihbaratın hangi görevleri yerine getirmesi gerektiğini Gill (2006) şu şekilde ifade etmektedir:

- Özellikle herhangi bir çatışmadan önce konuyla ilgili değişiklik meydana getirme ihtimali olan noktaları tespit etmek,
- Devlete karar verme konusunda yardımcı olacak bilgiler sağlamak,
- Ülke ve vatandaşlarını korumak ve güvenliği sağlamak.

Buna paralel olarak ifade edilen bir husus da krizlerde istihbarattan neler beklendiğinin bilinmesidir. Bu durumlarda istihbarattan beklenen dört fonksiyon vardır. Birincisi; kriz öncesi durumların değerlendirilmesi ve potansiyel tehlikelerin izlenebilmesi, saldırılarla ilgili gelişmiş bir uyarı sistemlerinin olması, kriz boyunca geleneksel istihbarat teknikleriyle destekte bulunulması, son olarak da kriz sonrasında ortaya çıkan durumun iyi bir şekilde incelenebilmesi ve değerlendirilebilmesi (Scott & Hughes, 2006).

Aynı şekilde herhangi bir terör ve başkaldırı hareketini engelleyebilmenin en önemli yolu yüksek kalitede bir istihbaratın sağlanabilmiş olmasından geçmektedir (Kruys, 2007).

2. Terörle Mücadele İstihbaratın Rolü

Terör bir düşmandan ziyade bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu aracı kullanan düşmanlar da kendileri hakkında pek çok şeyi yaptıkları faaliyetlerle göstermektedirler. Yaptıkları eylemlere baktığımızda ne kadar zalim oldukları, taktik ve stratejilerinin ne olduğu hakkında fikir edinebiliriz. Aynı zamanda terörü araç olarak kullananlar terörle elde ettiklerini diğer yöntemlerle elde edebileceklerinden daha karlı göstermektedirler. Demokrasiler teröristlere daha iyi organize olabilmeleri ve daha rahat faaliyet gösterebilmeleri için bir ortam sağlamaktadır, ancak bu ortam kendileri için de önemli ölçüde bir dezavantaj oluşturmakta ve teröristlerin demokratik ülkelere zarar verme riskini de arttırmaktadır. Böyle bir düşmanın üstesinden stratejik bir şekilde gelebilmenin yolu, amaçlarını iyi anlamadan, faaliyetlerini ve oluşumlarını iyi takip edebilmekten geçmektedir. Bu tarz bir düşmanla mücadele edebilmek için taktik olarak galip gelmek, katılımları engellemek, hareket kabiliyetlerini sınırlamak, onların galip gelmelerini engellemekle olur. Bir düşmanı yenebilmenin birinci şartı onu bulabilmekten geçtiği herkes tarafından kabul edilebilecek bir gerçektir. Mücadele ettiklerinizin neler yaptıkları, neler planladıklarının bilinmesi gereklidir ve gerektiğinde de yakalanmaları mümkün olmalıdır. Bunlarda ancak iyi bir istihbaratla mümkün olabilmektedir (Sims, 2007).

Geçtiğimiz yıllarla günümüzü kıyasladığımızda terör tehdidinin değiştiğini ve daha da tehlikeli bir hale geldiğini görmekteyiz. Her ülkede ki terörle mücadelenin tek ve net çözüm verecek bir reçetesi yoktur. O yüzden her terör sorununu kendi şartlarında değerlendirebilmek gerekir, çünkü çok aşırı tepki göstermek ve yetersiz tepki vermek her ikisi de kendine göre problemler doğurabilecektir.

En büyük terör saldırısı olarak kabul edilen ve tüm dünyanın terörün gerçek tehlikesini hissettiği 11 Eylül 2001 saldırılarında istihbarat teşkilatlarının en ufak bir uyarı sinyali dahi vermemeleri göstermektedir ki, terör örgütleri takip edilmeleri zor hedeflerdir. Bu saldırının ardından inceleme yapan ABD istihbarat komisyonunun kanaatine göre ABD istihbarat camiası bu tarz bir terör eylemini engellemek için ne iyi bir organizeye sahipti ne de yeterli donanıma sahipti (Best, 2003).

Teröristlerin organizasyonlarının deşifresi, yerlerinin belirlenmesi, irtibatlarının açığa çıkartılması, planlarının deşifre edilmesi, istihbarat teşkilatları için oldukça gayret sarf etmelerini gerektiren bir alanı oluşturmaktadır. Bunun yanında dış ülkelerden gelen tehditler, uyuşturucu gibi diğer tehditlerle de uğraşmak zorundadır (Best, 2003). Tehditlerin sezilmesinde istihbaratın rolü özellikle son zamanlarda daha iyi anlaşılmiş görülmektedir.

Terörle mücadelenin iki ana kolu vardır ve istihbaratın her ikisinde de rolü bulunmaktadır. Birincisi anti-terörizm diğeri ise counter terörizm olarak ifade edilmektedir. Anti-terörizm ortada henüz tehdit yokken de işlemesi gereken bir süreçtir ve terör tehlikesinin minimuma indirilebilmesi için alınabilecek pasif taktikleri içerir. Counter-terörizm terörü ortadan kaldırmak için ortaya konulan saldırgan tedbirler olarak tarif edilebilir.

Counter terörizm alanında ki istihbarat diğeri alanlardaki istihbarata göre ve askeri mücadele yöntemleri ile politik mücadele yöntemlerine göre farklıdır ve çok daha zor bir görevdir. İstihbarat teşkilatlarında bu tarz tehditlerle uğraşan insanların hayatları daima tehlike altındadır. Ancak diğeri taraftan etik ve ahlaki kurallar da göz önünde bulundurulması gereken hususlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Karmon, 2002). Yirmi birinci yüzyılda ortaya çıkan yeni tehditlere karşı istihbaratı önemli görevler beklemektedir. Globalleşme ile birlikte gelen problemlerin ortaya çıkarttığı yeni suç çeşitleri ve kitle imha silahlarının oluşturduğu tehdidin ciddiyeti istihbarat teşkilatlarının önemini arttırmaktadır (Karmon, 2002).

Yukarıda belirtilen her iki terörle mücadele yönteminde de istihbaratın değişik kategorilerinin rolünü incelemekte fayda vardır. Terörle mücadele istihbaratı aşağıda belirtilen üç kategoride incelenebilir (Kruys, 2007);

Stratejik: Bu tür istihbarat terör örgütlerinin organizasyonel yapıları, amaçları, hareket tarzları, kaynakları, silah ve patlayıcıları, dış kontaklarıyla ilgili bilgilerin ele geçirilmesi olarak ifade edilmektedir.

Psikolojik istihbarat: Teröristlerin yaptıkları propagandaların en detayına kadar bilinmesi ve karşı propaganda olarak nelerin yapılabileceği konusunda devletlerin kendi psikolojik savaşlarını yürütebilmeleri anlamına gelmektedir. Örnek olarak organizasyonda liderlerin rolünün bilinmesi, eleman kazanma yöntemlerinin ve bunları yaparken kullandıkları propagandanın bilinmesi verilebilir.

Stratejik ve taktik istihbarat anti-terörizm de kullanılabilecek yöntemler iken taktik istihbarat ise counter-terörizm de kullanılan istihbarat olarak tanımlanabilir.

Taktik istihbarat: Bu özel bir hareket planıyla ilgilidir. Bu aynı zamanda önleyici istihbarat olarak da ifade edilmektedir. Devletlere düşmanlarının mevcut saldırı planlarını bozmalarını sağlar. Taktik seviyede yapılan istihbarat (actionable intelligence) düşmanın farkında olmak ve düşman tarafından planlanan saldırıların zamanının ve yerinin öğrenilebileceği istihbarat olarak tanımlanmaktadır. Taktik istihbarat aynı zamanda düşmanların kapasiteleri, sınırlılıkları, zayıf yönleri hakkında taktik operasyonlarda fayda sağlayacak istihbarat olarak tanımlanmaktadır (Kruys, 2007). Terörle mücadele edebilmek için de kolluk ve istihbarat teşkilatları özel taktikler geliştirebilmeleri gerekmektedir. Terör networku ile baş edebilmek için bu çok önemli bir husustur ve bunu gerektiren diğer bir neden de terörün uyuşturucu ve silah kaçakçılığı gibi diğer suç çeşitlerine de bulaşmış olmalarından gelmektedir. Bu nedenlerle gizli operasyonlar, elektronik ve yaya takipler, ajan kullanma gibi özel taktiklere başvurmaları gerekmektedir (Kruys, 2007).

Buraya kadar ortaya çıkan tanımlara göre istihbaratın dış tehditlere yönelmiş faaliyetler ya da dış politika ve savunma politikalarının meydana getirilmesinde bir vasıta olarak görülsede bazıları da istihbaratın iç güvenlikteki rolü üzerinde durmaktadırlar. Herman (1996) istihbaratın dış tehditlere yönelik olabileceği, iç tehditlerle ilgilenen kurumların istihbarat mı? Yoksa polis fonksiyonunu icra ettikleri hususunda tartışmaların olduğunu ifade etmiştir. İstihbarat daha önceleri genellikle dış kaynaklardan gelen tehditlere yönelik olduğu için ülkelerin istihbarat teşkilatları da faaliyetlerini bu yönde yönlendirmekteydiler. Diğer yandan 1960'lerden önce terörizm toplumdaki düzene ve asayişe karşı bir tehdit olarak algılanmış ve toplumun korunması ve kontrol edilmesi ve terör faaliyetlerinin araştırılması polisin normal kolluk faaliyetleri arasında görülmüştür. Hindistan gibi ülkelerde İngiliz modeli polis yönetimi izlenmiş ve polis teröre karşı istihbarat toplama, muhtemel eylemleri önleme ve araştırmadan da sorumlu tutulmuştur. Silahlı kuvvetler ve istihbarat servisleri terörle mücadelede yedek güç ya da destek güçleri olarak algılanmışlardır (Raman, 2004). Pek çok ülkede kolluk güçleri terörle mücadelede öncelikli role sahip olarak görülmekte ve istihbarat teşkilatları iç güvenlik sorunları ile ilgilenmemekteyken günümüzde tehdidin boyutu, yönü ve şeklinin değişmesiyle terör, uyuşturucu, organize suçlar gibi farklı tehditler ortaya çıkmış ve iç güvenliğe yönelen

bu tehditlerle mücadelede istihbarat yöntemlerinin kullanılması gündeme gelmiştir. Bununla birlikte de güvenlik istihbaratı kavramı gelişmiş ve pek çok ülkede güvenlik istihbaratı teşkilatları kurulmuştur.

1960'lerden itibaren terörün karakterinin değişmesiyle, terörle mücadele, dolayısıyla da istihbaratın rolü değişmeye başlamıştır. Buna paralel olarak istihbaratın sürdürmeye çalıştığı mücadelede bir takım problemler ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada problemler; terörün eskiye oranla daha tehlikeli boyuta ulaşması, örgütleri deşifre etmenin ve örgütlere sızmanın zorluğu, terör örgütlerinin yapısının deşifresinin zorluğu, teknolojinin terör örgütleri tarafından etkili bir şekilde kullanılması olarak görülmektedir.

2.1. Terörle Mücadelede İstihbaratın Karşılaştığı Problemler

2.1.1. Terörün Daha Tehlikeli Bir Boyuta Ulaşması

Bazı ülkelerin terörü diğer ülkeler üzerindeki emellerine ulaşabilmek için bir strateji olarak kullandıklarını görmek de mümkündür. Dolayısıyla terörün, örgütlerin insanları kandırmak için kullandıkları, bazı sosyo-ekonomik, etnik problemlerin ortaya çıkarttığı bir sorun olmasından öte, bir takım ülkelerin diğerleri üzerinde yürüttükleri gizli bir faaliyet olabileceği gerçeği ortadadır. Bu durum bir terör örgütüne karşı verilen mücadelenin zorluğuna ek olarak ülkelerin belirtilen faaliyetlerin karmaşıklığıyla da uğraşmaları gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Terörizm eskiye oranla daha da tehlikeli ve öldürücü bir boyut kazanmıştır. Rehin almaldan, uçak kaçırmalara, patlayıcılardan, intihar saldırılarına kadar güvenlik ve istihbarat teşkilatlarının üstesinden gelmeleri gereken problemler artmıştır.

Bununla birlikte modern silahların teröristler tarafından çok kolay elde edilebiliyor olması için tehdit boyutunu daha da ciddileştirmiştir. Terörist eylemlerde kitle imha silahları kullanılması ihtimalinin artması ve yaptıkları eylemlerde daha fazla mağdur bırakmaları, yine olayın boyutlarını değiştiren ve istihbarat teşkilatlarının işlerini zorlaştıran önemli hususlardan biri olmuştur.

2.1.2. Örgütleri Deşifre Etmenin ve İçlerine Sızmanın Zorluğu

Geçmiş terör olaylarının örneklerine bakıldığında da örgüt mensuplarının topluma adapte oldukları ve kolayca fark edilemedikleri görülmektedir

(Sims, 2007). Terörün, istihbaratın diğer ilgi alanlarına göre daha çok özen gösterilmesi gerektiren bir alan olmasının nedeni ise terör organizasyonlarının hücrelerden oluşması, bir ağ şeklinde organize olmuş olmaları, kendilerini toplumdan ayırmaları, çok gizli ve detaylı planlar yaparak ani saldırılarda bulunabilmeleri, düşmanlarının farkına varamayacakları yapılarda faaliyet göstermeleri gibi hususlar sayılabilir. Bu özellikleriyle örgütler toplumun içerisine girip, saldıracakları hedeflerini seçip, gerekli hazırlıklarını yaparlar ve saldırı için en uygun zamanı beklerler. Bu şekilde organize olmuş ve network oluşturmuş örgütlerle de mücadele ederken güçlü bir istihbarat yapılanması oluşturulması gerekmektedir (Sims, 2007).

Terör örgütleri kendi başarısızlıklarından çıkarttıkları derslerle bir sonraki adımda başarısızlığa uğramamak için hareket tarzlarını da değiştirmektedirler. Örneğin; son zamanlarda polisin terör örgütlerine karşı başarılı olarak sürdürdüğü operasyonlarında teknik imkânların çok etkili biçimde kullanılmış olmasıyla terör örgütleri tedbir olarak ya modern iletişim yöntemlerini kullanırken daha sıkı tedbirler almakta ya da alternatif iletişim yöntemleri kullanmaktadırlar (Raman, 2004). Pek çok terör örgütünün hücrelerden oluşması, kendilerini iyi gizlemeleri ve güvenlik güçlerinden gelebilecek saldırı ve takiplere karşı tedbirlerini almış olmaları, istihbaratın terörle mücadeledeki görevini iyice zorlaştırmaktadır (Velerie, 2002). İyi istihbarat terörle mücadeledeki ilk savunma hattıdır, ancak terör örgütlerinin karmaşık yapısı bu mücadeleyi zorlaştıran hususlardandır. ABD ulusal güvenlik komisyonunun (The U.S. Commission on National Security) hazırladığı rapora göre; istihbarat birimleri insan kaynaklı istihbarata daha fazla önem vermeli ve devletin değerleriyle güvenlik gerekleri arasında dengenin korunmasına da önem göstermelidirler (Velerie, 2002).

2.1.3. Teknolojinin Teröre Etkisi

Modern iletişim yöntemlerinin herkes tarafından kullanılabilir şekilde yaygınlaşması ve teknolojinin sunduğu diğer imkânların da teröristler tarafından kullanılmaya başlamasıyla terör örgütleri tüm ülkelerin ortaya koyduğu güvenlik tedbirlerini aşabilmektedir. Yeni teknoloji aynı zamanda terörle mücadeleyi de zorlaştırmaktadır. Örneğin; silah teknolojilerindeki gelişme, saldırıların en korkunç sonuçlarla neticelenmesine neden olmaktadır, genleriyle oynanmış biyolojik sistemlerin toksinleri ve nükleer maddelerin de herkes tarafından ulaşılabilir hale gelmesi tehlikenin boyutunu arttırmıştır (Sims, 2007).

Güvenlik güçlerinin kendi ellerindeki teknolojileri hem de özel sektörün kullandığı teknolojileri terörle mücadelede önemli bir avantaj sağlaması nedeniyle bunların sabote edilmesine yönelik siber saldırıların yapılması tehlikesinden bahsedilmektedir (Sims, 2007).

Bu kadar büyük bir tehlikenin vereceği zararlardan sakınmanın en önemli yollarından biri de zamanında bu tehdidin haberini alabilmek ve tehdit ortaya çıkmadan yok edebilmektir, ancak belirtilen tehlikelere göre istihbarat teşkilatlarının görevlerinin ne olacağı ve çok geniş bir alanda tehdit oluşturan teröristlere karşı nasıl karşı koyacakları sorusunun cevabını aramak gerekmektedir.

2.2. Teröre Karşı Nasıl Bir İstihbarat

Tüm bunların sonunda normal polis ve kolluk güçlerinin klasik yöntemlerle terörün üstesinde gelemeyecekleri ortaya çıkmış, bununla mücadele için geniş finans kaynakları, insan kaynakları, ileri düzeyde istihbarat toplama ve analiz kabiliyeti gerektirdiği görülmüştür. Yeni terör tehditleri hem ulusal hem de uluslararası boyutta daha farklı bir istihbarat yapısı gerektirmektedir. Richard A. Best, Jr.'e göre (2003) istihbarat teşkilatları terörle etkili mücadele edebilmek için bazı kabiliyetlere sahip olmaları gerekmektedir. Bu çerçevede bakıldığında uluslararası kaynaklar incelendiğinde terörle mücadelede nasıl bir istihbaratın olması gerektiği hususunda derlenen bilgilere çalışmanın bu bölümünde yer verilmiştir.

2.2.1. İnsan Kaynaklı İstihbarata Önem Verilmesi

Teknik ve açık kaynaklardan elde edilebilecek bilgilerin değeri tartışmasız önemini korumaktadır, ancak bu yollarla terör örgütleri hakkında çok detaylı bilgileri elde etmek, planlarını deşifre etmek her zaman mümkün olmayacaktır. İnsan Kaynaklı İstihbarata da Elektronik İstihbarat kadar önem vermek terörle mücadelede istihbaratın etkililiğini arttıracaktır (Köseli, 2003). Diğer yollarla elde edilemeyecek bilgileri sağlayabilecek bir yöntem olan istihbarat elemanları, muhbir gibi insan kaynaklı istihbaratlarla örgütlerin en gizli planları hakkında bilgi toplamak mümkün olabilecektir. Bu nedenle istihbarat teşkilatları terörle mücadelede başarıyı yakalayabilmek için insan kaynaklı istihbarat toplamaya daha da önem vermelidirler.

Best'e (2003) göre de terörle mücadelede başarı büyük oranda insan kaynaklı istihbarata (humint) dayanmaktadır. Bilgi edinebilmek için muhbirlerden yararlanmak diğer bilgi toplama yöntemleriyle kıyaslandığında en az maliyeti olan kaynak olarak varsayılmaktadır. Ancak hem en tehlikeli ve hem de en zor olanın da yine insan kaynaklı istihbarat toplamak olduğu da bir gerçektir. Hatalar ölümlerle neticelenebilir ve tüm kamuoyunun olumsuz bakacağı skandallar ortaya çıkabilir (Best, 2003).

2.2.2. Zamanında Haber Alınabilmesi

İstihbarat ihtiyaç duyulan haberin kaynaktan toplanabilmesinin yanında bu işin zamanında yapılabilmesini de içerir. Örneğin; biyolojik bir tehlikenin önceden haber alınabilmesiyle en azından tehlikeye maruz kalma ihtimali olan kitlenin aşılması sağlanarak can kaybı minimuma indirilebilecektir.

Genel resme bakıldığında da görülen, tüm kaynaklardan toplanan bilgilerin yerinde ve zamanında değerlendirilmesi halinde bir değeri olduğudur. Bir terör eyleminin hazırlık safhası da uzun süre almakta hatta yıllara yayıldığı görülen örneklerle de karşılaşılmaktadır. İstihbarat operasyonları da genellikle uzun dönem çalışmalardan oluşmaktadır ve sonuçları hemen elde edilmeyebilir. Ancak uzun süren bu çalışmalar örgütlerin tüm faaliyetlerine vakıf olma avantajını verdiği için yapılacak her türlü faaliyeti bilme imkânı sağlamakta, böylece de teröristlerin planlarına karşı zamanında müdahale edebilme avantajını vermektedir (Riley vd., 2005).

2.2.3. Akademik Alanların İstihbarata Katkısı

Akademik çalışmaların diğer devlet faaliyetlerinde olduğu gibi daha iyi bir performans için istihbarat teşkilatlarına sağlayabileceği avantajların farkına varılması önemli görülmektedir.

Örnek olarak; teröristlerin ideolojileri, doktrinleri ve stratejileri hakkında çalışmalar yapılması, bu çalışmalar neticesinde de istihbarat teşkilatlarının faaliyetlerine yol gösterici sonuçlar ortaya koyacak, mücadelenin yönünün ve atılacak adımların neler olacağını belirlemesi hususunda önemli katkılar olabilecektir. Özellikle stratejik istihbarata yol gösterebilecek pek çok husus akademik çalışmalara konu olabilecektir. Yine, organizasyonel açıdan mevcut problemlerle daha iyi mücadele

edebilecek nasıl bir yapının meydana getirilmesi gerektiği de ortaya konarak, mücadele eden organizasyonlarda yapılması gereken değişiklikler en doğru şekilde gerçekleştirilebilecektir.

2.2.4. Yeterli ve Yetenekli Personelin İstihdam Edilmesi

Terörle mücadele daha yüksek öncelik gerektirdiği gibi daha fazla insan ve finans kaynağı ve daha iyi eğitilmiş çok yönlü şahısların istihdamını da gerektirmektedir. Örneğin 1999'da Türk Polisi tarafından yapılan başarılı bir operasyonla ağır darbe alan terör örgütü Hizbullah'tan ele geçirilen pek çok dijital belge ve örgütün arşivini bunları değerlendirebilecek yeteri kadar yetişmiş personel bulunması sayesinde çok çabuk deşifre edilip, en verimli biçim de kullanılabilmiştir (Karmon, 2002).

2.2.5. Mücadelenin Demokratik Yollarla Yapılması

Terörün hedefi sadece belirli bir bölge ya da gruptan ziyade tüm toplumdur, ancak demokrasilerde tüm topluma yönelmiş terör tehdidi ile mücadele, terör örgütlerinin faaliyetlerini demokratik yollarla engellenmesini de gerektirir. Soğuk savaştan kalma taktiklerle mücadele yeterli değildir (Sims, 2007). Demokratik yollarla mücadele aslında işi kolluk ve istihbarat teşkilatları açısından zorlaştırıyor gibi görünse de burada masum vatandaşların olumsuz etkilenmesinin de önüne geçilmiş olur. Zaten terörün acımasız saldırılarından etkilenen halk birde demokratik olamayan mücadelenin ve mücadele eden birimlerin keyfi davranışlarının getirdiği olumsuzluklarla daha da kötü etkilenmemiş olur.

2.2.6. İşbirliği

Klasik ulusal istihbarat teşkilatı modeli terörün ortaya çıkan yeni yüzü ile mücadele etmekte yetersiz kalmaktadır. Kurumlar arası bilgilerin paylaşılması da teröre karşı yürütülen mücadelenin etkisini arttırmaktadır. İstihbarat teşkilatları arasında işbirliği de bu paralelde ele alınmalıdır.

Elbette uluslararası işbirliğinin de rolü unutulmamalıdır. Bölgesel ya da küresel işbirliği şeklinde terörle mücadeleye katkı sağlayacak her türlü işbirliğine önem gösterilmelidir. Çünkü globalleşmenin, dünya üzerindeki etkisinden faydalanan terör örgütü üyeleri faaliyetlerini bir ülke ile sınırlı tutmayıp başka ülkelere karşı da tehdit oluşturmaktadırlar. Faaliyet

gösterdikleri ülkelerde bulamadıkları eğitim, lojistik, silah, eleman temini gibi bazı imkânları başka ülkelerden sağlayabilmektedirler. Bunun yanında El-Kaide gibi birden çok ülke için tehdit oluşturan terör örgütlerinin de ortaya çıkarabileceği potansiyel tehlikeler, hali hazırda örneklerini görmüş olduğumuz çok kanlı eylemlerden de anlaşılmaktadır (Karmon, 2002).

Daha iyi işbirliği ortamlarının geliştirilebilmesine zemin hazırlayacak uluslararası hukukun da ortaya çıkartılması bir gereklilik olarak görülmektedir. Bununla hem insan hakları alanında gerekli kıstas belirlenmiş olacak, hem de ülkelerin teröre karşı almaları gerekli tedbirlerin standartları belirlenmiş olacaktır (Karmon, 2002).

Uluslar arası istihbarat işbirliğinin üç yönü vardır: Eğitim alanında işbirliği, kendi topladığı istihbaratı diğer teşkilatlarla paylaşmak ve istihbarat toplanması için ortak operasyonların yapılması (Raman, 2004). Teşkilatlar arasında ortak eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesinin çok olumlu neticeler verdiği de görülmektedir. Ortak istihbarat operasyonları hakkında ise hala pek çok teşkilatın şikâyetleri bulunmakta ve teşkilatların buna karşı bir direnci olduğu da ifade edilmektedir. Bunun başlıca sebepleri arasında terörün değişik ülkelerce farklı algılanmalarının olması yer almaktadır. Örneğin; bazıları tarafından özgürlük savaşçısı olarak algılanan kişiler, diğerleri tarafından ise terörist olarak algılanabilmekte ve devletlerin bu konudaki politikaları birbirlerinden farklılık göstermektedir (Raman, 2004).

Terörle mücadele kolluk ve istihbaratın çok yakın işbirliği yapmasını da gerekli kılmaktadır. Bazı teröristler yakalanıp adaletin karşısına çıkarılması gerekirken, bazılarıyla askeri metotlarla baş etmek gerekmektedir. Son yıllarda bu ilişkilerin arttırılabilmesi için çabalar oldukça yoğunlaşmıştır.

2.2.7. İstihbarat Teşkilatlarının Gelişen Şartlara Göre Kendini Yenileyebilmesi

İstihbarat teşkilatları yürüttükleri faaliyetlerde kendi yetersizliklerinin farkındadırlar ve bilgi eksikliklerini görebilmektedirler. Dışarıdan görülmemekle birlikte teşkilatlar yetersiz kaldıkları durumlarda kapasitelerini ve performanslarını arttırmak için gayret göstermektedirler. Bu amaçla gelişen teknolojiyi adapte edebilmek için çalışmakta, daha kabiliyetli yetenekli insanları bünyelerinde istihdam etmekte ve mevcut personelini de gelişen ihtiyaçlara göre yetiştirmektedir. Bunların yanında

farklı ülkelerin teşkilatları da birbirlerine eğitimlerde yardım ederek gelişmelere daha kolay adapte olmalarını sağlamaktadır. İstihbarat teşkilatlarının kendi çabaları içerisinde daha fazla bilim adamı mühendis veya teknoloji ile ilgili alanlarda istihdam sağlanabilmektedir (Raman, 2004). Tüm bu gayretlerle gelişen dünyaya çok çabuk ayak uyduran ve bunun sunduğu tüm imkânları işledikleri vahşeti arttırabilmek için kullanan terör örgütlerinin faaliyetlerini durdurabilmeyi amaçlayan istihbarat teşkilatlarının da her açıdan kendilerini yenileyebilmeleri gerekmektedir. Yenilik deyince ilk akla gelen teknolojiye adapte olabilmenin yanında yeni yönetim şekillerine, organizasyon tarzları da dâhil olmak üzere her açıdan gelişen şartlara uyum sağlamak önemli görülmektedir.

2.2.8. İstihbarat Analizi

İstihbarata mana katacak olan “istihbarat analizi” de terörle mücadelede kritik bir öneme sahiptir, bu nedenle istihbarat teşkilatları bu kabiliyeti geliştirebilecek planları yaparak uygulamaya geçirmelidir. Bu konu özellikle büyük istihbarat başarısızlıklarının ardından gündeme gelmektedir. Daha iyi analizlerin yapılabilmesi için analizcilerin eğitimi konusu önemli görülmektedir. Geleneksel kalıpların dışında düşünebilen, teröristlerin neler düşündüğünü bilecek insanların istihdam edilmesi ve yetiştirilebilmeleri de önemlidir (Raman, 2004).

Terörle mücadele de istihbarat faaliyetleri önemli oranda analiz kabiliyeti gerektirmektedir. Bunun içinde değişik alanlarda uzmanlar, farklı dilleri anlayabilen personellere, çok veriyi değerlendirip gelişmiş analizler yapabilecek şahıslara ihtiyaç vardır. İstihbarat ve kolluk ilişkilerinin daha yakın bir çerçevede yürütülmesi, teknik istihbarata gereken önemin verilmesi gerekmektedir.

Terörün tüm dünya için artan tehdit boyutunun karşısında yukarıda bahsedilen istihbarat teşkilatlarının yapması gerekenler Avrupa Terör Faaliyetlerine Karşı Özel Araştırma Yöntemleri Uzmanları Komitesi (*The European Committee of Experts on Special Investigation Techniques in Relation to Acts of Terrorism*) tarafından da benzer şekilde tavsiye verilmiştir. Bahse konu komisyonun tavsiye ettiği terörle mücadelede istihbaratın kullanması gereken taktikler şu şekilde sıralanmaktadır:

- Gizli soruşturmaları da içeren gizli operasyonlar,
- Gizli operasyonlarda kullanılacak örtülü şirketler,
- Ajan ya da istihbarat elemanı gibi insan kaynaklı istihbarat,
- Elektronik gözlemler,
- Telefon, fax, e-mail de dâhil olmak üzere iletişime müdahale edilmesi,
- Arabaların, evlerin ve bilgisayarların aranması,
- Sınır ötesi takipler,
- Ajan provokatörlerin kullanılması (Kruys, 2007).

Özel araştırma yöntemlerinin de standartların belirlenebilmesi için Avrupa Terör faaliyetlerine karşı özel araştırma yöntemleri uzmanları komitesinde aşağıdaki prensipler ele alınmıştır;

- Telefon dinlemeye müsaade eden kanunlarda, telefonu dinlenecek kişilerin kategorileri yani hangi suçlar için ve ne kadar süre için dinleme yapılabileceği belirtilmelidir.
- Normal aramalar hâkim kararı gerektirmelidir,
- Özel verilerin kaydedilmesi sıkı kanunlar gerektirmelidir, kimlerin ulaşabileceği ve nasıl denetleneceği belirtilmelidir.
- Suç faaliyetlerine sızan ve pasif olarak suç organizasyonlarını gözleyen polislerin suçluların haklarını ihlal etmemelidirler.
- Polisler ajanlarının ya da istihbarat kaynağı olarak kullandıkları şahısların kimliklerini deşifre etmemelidirler (Kruys, 2007).

Buradan anlaşılacağı gibi istihbaratın önemini kavrayan Avrupa Birliği ülkeleri terörle mücadelede istihbaratın sağlayabileceği faydadan maksimum istifade edebilmek için istihbaratı belirli bir standarda çıkartabilmek amaçlı bu tavsiyeleri ortaya koymuşlardır. Bu standartların ortaya konulması gösteriyor ki Avrupa Birliği ülkelerince; terörizm, politik, ekonomik ve kamu düzenine karşı bir tehdit olarak görülmeye başlamasıyla yeni tedbir arayışlarına gidilmiştir. Bu amaçla iyi bir yönetim, terörü ortaya çıkaran sebeplerin teşhisi, daha iyi fiziksel tedbirler alınması, daha iyi polislik ve daha iyi toplum ilişkileri, daha iyi bir terörle mücadele politikasının geliştirilebilmesi için kaçınılmaz görülmüştür.

Sonuç

ABD’de istihbarat teşkilatların sadece görev alanlarını genişletebilmek üzere güvenlik tehditlerine organize suçlar, uyuşturucu, illegal göç, gibi yeni başlıklar ekledikleri eleştirisi yapılmaktayken 11 Eylül saldırılarıyla görülüyor ki tehdit algılamalarında bir uzlaşma sağlanmış ve istihbarat örgütlerinin önemi kamuoyunda daha iyi anlaşılmuştur. ABD Kongresi Ulusal Terörle Mücadele Komisyonunca da “*iyi istihbarat terörle mücadelede en iyi silahtır*” ifadesi kullanılmaktadır (Karmon, 2002). Gerek diplomatik yollar, gerek politik, gerek de askeri yollarla yapılacak terör mücadelesinde iyi istihbarata ihtiyaç duyulmaktadır.

21. yy. da istihbarat meşakkatli bir iş olarak karşımıza çıkmaktadır ve sosyal ve teknolojik değişikliklere ayak uydurması gerekmektedir. İstihbarat terörle hem taktik olarak hem de stratejik olarak mücadele edebilmelidir (Karmon, 2002). Hükümetlerin de teröre karşı etkili politikaları olması gereklidir çünkü hükümetler ve politik liderlerin de benimsediği kapsamlı, iyi düzenlenmiş politikalar olmadıkça terör gelecekte de tehdit olarak sürecektir ve terörün var olduğu bir coğrafyada istihbaratın da var olması, iyi teşkilatlanması gerekmektedir (Scott, & Jackson, 2004).

İstihbarat teşkilatları gelişen teknolojiye ayak uydurmalı, personelini seçerken eğitirken çağın gereklerine uymalıdır. Gelişen teknolojiye rağmen insan kaynaklı istihbaratın önemini küçümsememelidir ve gerek teknik, gerek açık kaynaklar gerek de insan kaynaklı istihbarata önem vermeli hepsinin kendine göre avantajlarından faydalanmalıdır. İstihbarat teşkilatlarının teröristlerinin planlarıyla ilgili zamanında haber alabilmeleri de önemli hususlardan biridir. İstihbarat teşkilatlarının çalışmalarını yönlendirmek ve kendilerine farklı bakış açıları kazandırmalarına netice verebilecek akademik alanların istihbarat katkısını da göz ardı etmemek gerekmektedir. Daha iyi istihbarat için yeterli ve yetenekli personelin istihdam edilmesi gerekmektedir. İstihbarat toplarken bunun demokratik yollarla yapılması da gereklidir. Hem diğer istihbarat teşkilatlarıyla hem de kolluk teşkilatlarıyla olan işbirliği, istihbaratın performansının artması ve toplanılan bilgilerin en faydalı şekilde kullanılabilmesini sağlamaktadır.

Kaynakça

- ABD Savunma Bakanlığı Askeri Terimler Sözlüğü, (2008), <http://www.dtic.mil/doctrine/jel/doddict/data/i/4850.html> (erişim tarihi, 01.05.2009)
- Best, R. A., (2003), *U.S. Intelligence and Policymaking: The Iraq Experience*, Washington, DC: Congressional Research Service, Library of Congress.
- Born, H., (2002), *Democratic and Parliamentary Oversight Of The Intelligence Services: Best Practices and Procedures*, http://www.dcaf.ch/_docs/WP103.pdf (erişim tarihi: 11.11.2008)
- Caparini, M., (2002), *Challenges of control and oversight of intelligence services in a liberal democracy*, http://www.dcaf.ch/_docs/WP103.pdf (erişim tarihi: 11.11.2008)
- Davies, P. H. J., (October, 2004), “Intelligence Culture and Intelligence Failure in Britain and the United States”, *Cambridge Review of International Affairs*, C. 17, N.3.
- Dupont, A., (Winter 2003), “Intelligence for the Twenty-First Century”, *Intelligence and National Security*, C.18, N.4, S.15–39.
- Ferris, J., (2003), “Intelligence”, in *The Origins of World War Two: The Debate Continues* [R. Boyce and J. Maiolo (eds)], Basingstoke: Palgrave, p. 308.
- Goodman, M. S., (2007), “Studing and teaching about intelligence: The approach in United Kingdom”, *Studies in Intelligence c. 50, N.2, s. 57-65*.
- Gill, P., (2006), What is Intelligence Theory? in *Toward a Theory of Intelligence Workshop Report*. [Gregory F. Treverton, Seth G. Jones, Steven Boraz, Phillip Lipsy, Eds.] www.rand.org/pubs/conf_proceedings/2006/RAND_CF219.pdf (erişim tarihi: 11.11.2008)
- Herman M., (1996), *Intelligence Power in Peace and War*, UK: Cambridge University Press.

- Kahn, D., (2006), “What is Intelligence Theory?”, in *Toward a Theory of Intelligence Workshop Report*, [Gregory F. Treverton, Seth G. Jones, Steven Boraz, Phillip Lipsky, Eds.] www.rand.org/pubs/conf_proceedings/2006/RAND_CF219.pdf. (erişim tarihi: 30.01.2008).
- Karmon, E., (Spring 2002), “The Role of Intelligence in Counter-Terrorism”, *The Korean Journal of Defense Analysis*, Vol. XIV, No. 1, www.kida.re.kr/data/2006/04/14/ely_karmon.pdf (erişim tarihi: 02.01.2009).
- Kruys, G.P.H., (2007), “The role of intelligence in countering terrorism and insurgency”, *Strategic Review for Southern Africa*, 29, 1, 83.
- Lowenthal, M. M., (2002), *Intelligence: From Secrets to Policy*, (Washington, DC: Congressional Quarterly Press, [second edition]), p. 8.
- Milli İstihbarat Teşkilatı, (2009), *İstihbaratın Tanımı ve İstihbarat Çarkı*, <http://www.mit.gov.tr/tarihce/giris.html> (erişim tarihi: 14.02.2009).
- Peter Gill, (2006), “What is Intelligence Theory?” in *Toward a Theory of Intelligence Workshop Report*, [Gregory F. Treverton, Seth G. Jones, Steven Boraz, Phillip Lipsky, Eds.] www.rand.org/pubs/conf_proceedings/2006/RAND_CF219.pdf . (erişim tarihi: 30.01.2008).
- Raman, B., (2004), *Intelligence and counter-terrorism*, http://www.saag.org/common/uploaded_files/paper983.html (erişim tarihi: 03.01.2009).
- Wirtz, J., (2006), “How can intelligence results be measured?”, Paper presented on June 15, 2005, the Office of the Director of National Intelligence (ODNI) in partnership with the RAND Corporation convened a one-day workshop at RAND’s Washington, D.C.
- Scott, L. & Hughes, R. G., (October, 2006), “Intelligence, Crises and Security: Lessons from History?”, *Intelligence and National Security*, C. 21,5, s. 653 – 674.
- Scott, L.& Jackson, P., (2004), The Study of Intelligence in Theory and Practice. *Intelligence and National Security*, C. 19, 2, , pp.139 – 169.

- Riley, K.J., Treverton, G.F., Wilson, J.M., Davis, L. M., (2005), State and local Intelligence in the War on Terrorism, Retrieved September 21, 2008 from http://www.rand.org/pubs/monographs/2005/RAND_MG394.pdf
- Shulsky, A., (2002), *Silent Warfare*, Virginia; Brassey's.
- Sims, J., (February, 2007), "Intelligence to Counter Terror: The Importance of All-Source Fusion", *Intelligence and National Security*, C.22, 1, pp.38 – 56
- Velerie, A. O., (2002), *The role of intelligence analysis in the war on terrorism*, <http://handle.dtic.mil/100.2/ADA404851> (erişim tarihi: 29.01.2008).
- Warner, M., (2007), *Wanted: A Definition of "Intelligence" Understanding Our Craft*, <https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/csi-studies/studies/vol46no3/article02.html> (erişim tarihi: 2.2.2008).